

Lund kommune
Moiveien 9
4460 Moi

Kontakt saksbehandler

Malene Hassel Sørensen, 51568840

Innspill til høring av planprogram for revisjon av kommuneplan for Lund - samfunnsdel og arealdel

Vi viser til høringsbrev datert 01.02.2021 med forslag til planprogram for rullering av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel 2021-2032.

Lund kommune skal først utarbeide samfunnsdelen til kommuneplanen, og tar sikte på å starte arbeidet med kommuneplanens arealdel i 2022, forutsatt at kommunedelplan for ny E39 er vedtatt. Vi ser frem til å få kommuneplanens arealdel på høring når den tid kommer, og har i denne uttalen også kommentert arealemner som er relevante sett opp mot samfunnsdelen og som bør få en strategisk vurdering i denne. Vi anbefaler sterkt å prioritere oppdatering av oversiktsbilde innen folkehelse og legge utfordringsbildet inn som basis for utvikling av samfunnsdelen.

Lovgrunnlag

Krav om planprogrammer inngår i de generelle utredningskravene i plan- og bygningslov (pbl.) kapittel 4. Nærmere krav til innholdet i planprogrammet går frem av pbl. § 4-1 som lyder slik:

«For alle regionale planer og kommuneplaner, og for reguleringsplaner som kan ha vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal det som ledd i varsling av planoppstart utarbeides et planprogram som grunnlag for planarbeidet.»

Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, spesielt i forhold til grupper som antas å bli særlig berørt, hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger. Forslag til planprogram skal legges ut til offentlig ettersyn samtidig med varsling av planoppstart. Planprogrammet fastsettes av kommunestyret som planmyndighet.

Dersom berørte regionale og statlige myndigheter på grunnlag av forslag til planprogram vurderer at planen kan komme i konflikt med nasjonale eller viktige regionale hensyn, skal dette framgå av uttalelsen til forslaget.

Planprogrammet skal også gi grunnlag for å ivareta nasjonale og regionale interesser i den kommende planleggingen og vi har med utgangspunkt i fagområdene vi skal ivareta, følgende innspill til det oversendte forslaget:

Folkehelse – samfunnsutvikling og sosial bærekraft

Kunnskapsgrunnlag

I vår høringsuttale til planstrategien påpekte vi at Lund kommune mangler et oppdatert kunnskapsgrunnlag om folkehelseutfordringer i kommunen.

I den vedtatte planstrategien ble dette fulgt opp med en grundigere omtale av kommunens arbeid på folkehelseområdet. Under overskriften «kommunens rolle» vises det til folkehelseslovens § 5 om krav til oversiktsarbeid, og at lokale folkehelseutfordringer skal følges opp. Det er ikke beskrevet nærmere hva de består i, ut over en generell henvisning til sammenhengen mellom helseforskjeller og utdanningsnivå.

I kontakt med kommunen har det blitt opplyst at oppdatert oversiktsdokument enda ikke er utarbeidet og at det derfor heller ikke vises til noe slikt i planprogrammet.

Planlegging etter plan- og bygningsloven er et av de viktigste virkemidlene folkevalgte organ i kommunene har for å fremme en bærekraftig samfunnsutvikling som tar utgangspunkt i kommunens muligheter og utfordringer. Derfor er det også av avgjørende betydning at kommunene baserer samfunns- og arealplanleggingen på et oppdatert kunnskapsgrunnlag.

Lund kommunes folkehelseprofil

En gjennomgang av Folkehelseinstituttets Folkehelseprofil og Oppvekstprofil for 2021 indikerer flere folkehelseutfordringer i Lund kommune som bør undersøkes nærmere og eventuelt følges opp med tiltak, f. eks: rusbruk, skoletrivsel, nærmiljø, skolegang, fritidsengasjement, forventet levealder, drikkevannsforsyning mm.

Livskvalitet til barn og voksne

I planprogrammet nevnes utgifter til barnevern som en stor bekymring uten at det gis noen ytterligere forklaring på årsaksforholdene. Barnevernstiltak er i den «spisse enden» av kommunens tjenester og ofte en konsekvens av oppvekstmiljøet. Nærmiljø, fritidsmiljø, skoletilbud, helsetilbud, foreldreferdigheter, rusbruk, sysselsetting, bolig med videre påvirker direkte og indirekte helse-, og livskvalitet til både barn og voksne, og i ytterste konsekvens, behovet for barnevernstiltak. Forekomsten av barnevernstiltak må ses i sammenheng med den kunnskap en har om faktorer som påvirker barnas oppvekstvilkår og livskvalitet.

Et annet tema i planprogrammet som også trenger grundigere behandling er målet om «God helse og livskvalitet». For å kunne operasjonalisere et slikt mål og sette inn adekvate tiltak, er det en forutsetning at en har kunnskap om situasjonen i dag; - hva som er utfordringene, konsekvenser og vurdering av årsaksforhold. Krav til oversiktsarbeidet forutsetter at en har slik kunnskap om alle befolkningsgrupper, ikke bare de eldre. Derimot vil det være en administrativ og politisk prioritering om det skal settes inn universelle tiltak eller mer målrettede tiltak mot enkelte grupper.

Veien videre

Folkehelsesloven gir klare føringer om at kommunene må å benytte alle aktuelle virkemidler og ressurser som de rår over, til å fremme innbyggernes helse i vid forstand, jf. Folkehelsesloven § 4. Oppgaven forutsetter tverrfaglig og tverrsektoriell innsats. Det blir lagt på kommunens øverste

ledelse å koordinere og styre folkehelsearbeidet, blant annet gjennom planarbeidet. Folkehelsearbeidet skal være integrert i kommuneplaner etter plan- og bygningsloven kap. 11 og forankret over sektornivå.

Helsedirektoratets [veileder for systematisk folkehelsearbeid](#) gjør nærmere rede for hvordan «overordnede» mål og strategier for folkehelsearbeidet skal ivaretas i planarbeidet. Det bør gå fram av planprogrammet hvordan dette skal følges opp i Lund kommune. Se også pkt. 4.1.mv, i Miljødepartementets veileder for kommuneplanprosessen, hvor politikkområdene folkehelse og barn og unge nevnes spesielt.

Vi tilrår at dere i det videre arbeidet med planprogrammet sikrer at planarbeidet bygger på en helhetlig og samlet oversikt over kommunes folkehelseutfordringer i samsvar med oversiktsforskriften § 3 a-f.

Som vist til i planprogrammet, er det en rekke nasjonale forventninger til den kommunale planlegginga. Innenfor helse-, sosial- og barnevernsfeltet blir det forventet at kommunen tar stilling til hvordan sentrale satsinger skal følges opp: Leve hele livet, fattigdom/ utjamning av sosiale forskjeller, sosial boligpolitikk, universell utforming, aktivitet, psykisk helse og rus, vald i nære relasjoner, barn og unge, kompetanse og rekruttering, mv. Det bør, tidlig i planprosessen, sikres at prioriteringene blir vurdert og fulgt opp i tråd med forventningene.

Spesielt nevnes regjeringens handlingsplan for fysisk aktivitet (2020-2029, -Sammen om aktive liv), som et nasjonalt hensyn som skal ivaretas i planleggingen.

Klimaomstilling generelt

Lund kommune må vise hvordan de vil løse det nasjonale kravet til klima- og energiplan som er gitt gjennom rikspolitiske retningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpassing (SPR-klima), samt Klimakur 2030. Dette er noe kommunen bør ta med i oversikten over de rikspolitiske føringene. Tiltak for å redusere klimautslipp og tilpasse seg klimaendringene må bli tydelig prioritert og konkretisert. Klimaomstilling er et omfattende tema i dag, og bør inn i de fleste fagfelt. Kommuneplanen må vise hvordan endring i klima kan påvirke bl.a. samfunnssikkerhet, kritisk infrastruktur, natur- og kulturmiljø, befolkningen sin helse, samt forutsetninger for næringer, jf. SPR-klima.

Det stilles forventninger til at kommunen planlegger mot ambisiøse mål for mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunal bygningsmasse og i kommunen for øvrig. I tillegg bør kommunen ha mål om energieffektivisering og måter å utnytte evt. overskuddsenergi og initiere en energikartlegging med tanke på optimalisert bruk. Energibruken til virksomheter som har tillatelse etter forurensingsloven finner man på www.norskeutslipp.no. Det bør synliggjøres i kommuneplan at energiløsningene skal være energifleksible, jf. TEK 17 §14.4.

Klimarisiko

Med dette begrepet blir samfunn og økonomi sett i en større sammenheng med klimaendringene. Vi viser til kommunalbanken der det er en beregning av hvor utsatt egen kommune er for ulike klimarisiko: <https://klimarisiko.kbn.com/regioner/rogaland/Lund/>.

Planlegging for klimaomstilling

Det er viktig at kommuneplanarbeidet er tilknyttet andre planer og analyser i kommunen, slik som folkehelseplan, evt. Klimaplan, hovedplan for vann og overordnet Risiko- og sårbarhetsanalyse. Arealplaner skal ta hensyn til behovet for åpne vannveier, overordnede blågrønne strukturer, og forsvarlig overvannshåndtering. Klimatilpassing og utslippsreduksjon må sees i sammenheng der det er relevant. Naturbaserte løsninger for klimatilpassing skal vurderes og prioriteres i alle relevante plan- og byggesaker. Når det gjelder klimatilpassing viser vi særlig til retningslinjene i regionalplan for klimatilpassing, som et utgangspunkt for arbeid med dette i kommuneplanen.

Både klimatilpassing og utslipp av klimagasser er tett knyttet til arealbruk, spesielt til tilstanden på våtmarker, myr, landbruksareal og skog. Å beholde og øke CO2 lagring i vegetasjon og jordsmonn, er en relativt ny og viktig nasjonal forventning til kommunene. Ved å kartlegge disse, blir det enklere å planlegge for at klimagasser blir liggende i grunnen/biomassen. Miljødirektoratet har en veileder som viser kommunens handlingsrom innenfor jordbruk, skogbruk og myrforvaltning: <https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/klimaarbeid/kutte-utslipp-av-klimagasser/klima-og-energitiltak/landbruk/>. Det er viktig å se helhetlig på vannveier i arealplanleggingen. Kommunen bør vurdere å kartlegge areal som fordrøyer og filtrerer vann og hindrer erosjon, som våtmarker, myrer og skog. Planprogrammet bør også vurdere klimaeffekt av spredt (nærings)utbygging i kommunen.

Lund kan vurdere å kartlegge biomasse og se på mulighetene som fins for biobrensel både som råstoff og som ny næring. Videre bør en vurdere klimatiltak i landbruket og tilrettelegge for ladestasjoner for økende el-trafikkgjennomfart. Det er også viktig å se på kommunens innkjøpspolitikk i lys av klima og bærekraft.

Oppvekst og utdanning

Oppvekst er ett av ni fokusområder i den nye kommuneplanen. Utover barnehage- og skolestruktur, omtaler ikke planprogrammet innhold eller målsettinger for dette. Kommunen skal senere i planperioden revidere oppvekstplanen, og det er naturlig at mål og tiltak i denne er forankret i utfordringer, mål og strategier i kommuneplanen.

Lund har over tid hatt utfordringer med læringsmiljø og læringsresultater i grunnskolen, og dette bør være tema i kommuneplanen.

Kommunen nevner utfordringer med rekruttering i oppvekstsektoren. Siste innhenting av enhetsdata i barnehage og grunnskole viser liten mangel av barnehage- og grunnskolelærere, men det er positivt at kommunen har fokus på å rekruttere og beholde kompetanse i sektoren.

Verken gjeldende kommuneplan eller oppvekstplan er tilgjengelige på kommunens nettsider, og Statsforvalteren råder kommunen til å øke tilgjengelighet og synlighet av planene.

Kommuneøkonomi og -struktur

Kommunen har satt bærekraftig økonomi som delmål 1, og i tillegg valgt dette som et fokusområde for det videre arbeidet med kommuneplanen. Kommunens har en utfordrende økonomisk driftssituasjon som krever et slikt fokus.

Kommunen har i tillegg en rekke andre krevende lokale utfordringer og utviklingstrekk, og stiller selv spørsmål ved om kommunen ved å bestå som egen kommune kan klare å levere gode nok tjenester til innbyggerne. Med ny 4-felts E 39 fra Lyngdal til Ålgård, vil Lund kommune bli en del av en større bo- og arbeidsmarkedsregion. Kommunen bør derfor i arbeidet med kommuneplanen også vurderer om sammenslåing med andre kommuner er et alternativ.

Statsforvalteren vil kunne bidra med prosessveiledning til kommuner som vurderer sammenslåing. Ved å søke om midler via Statsforvalteren, kan kommuner som vurderer sammenslåing få støtte til utredning fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Det gis 200 000 kroner i støtte dersom to kommuner ønsker å utrede sammenslåing. Dersom flere kommuner ønsker å utrede sammenslåing, gis det 50 000 kroner ekstra per kommune. Støtten kan kun tildeles en gang per kommune i en kommunestyreperiode. Kriteriet for å få utbetalt støtten er at beslutningen om utredning er vedtatt politisk i de aktuelle kommunene, og at det foreligger en plan for videre oppfølging etter at utredningsarbeidet er ferdigstilt.

Samfunnssikkerhet

Den helhetlige ROS-analysen er fra 2016 og Statsforvalteren er kjent med at den blir oppdatert i april 2021. Den helhetlige ROS-analysen skal legge grunnlaget for kommuneplanen, og bidra til sikre og trygge bomiljø.

Oppdatert informasjon av flom i revidert helhetlig ROS-analyse bør legges til grunn for kommuneplanen og reguleringsplanarbeidet videre.

Det er stort potensiale for trafikkulykker i Lund. Det er en viktig å ha ressurser tilgjengelig, når en trenger det. Dette kan bli et økende problem med vekst i trafikken med ny E39 og utvidet jernbane. Planen bør ta stilling til dette.

Det er god samfunnssikkerhet å legge boliger der det er gang- og sykkelstier.

Arealstrategi og arealbehov

Selv om kommunen ikke opplever et høyt arealpress, vil retningslinjer for langsiktig arealbruk være viktig i det videre planarbeidet. Presset på arealene kan også øke ved etablering av ny E 39. Det vil være viktig å styre denne utviklingen i riktig retning. Vi vil derfor oppfordre kommunen til å utarbeide en arealstrategi som grunnlag for kommuneplanens arealdel. Kommunen skriver også selv at gjeldende samfunnsdel mangler langsiktige strategier. En arealstrategi vil gi en langsiktig retning til kommunens areal- og ressursforvaltning og forsterke koblingen mellom samfunnsdelen og arealdelen av kommuneplanen.

Det er analyser av forventet befolkningsvekst som skal gi føringer for fremtidig arealbehov. I denne sammenheng vil det også være viktig å ta en gjennomgang av tilgjengelig bolig- og næringsareal og om det er mulig å ta ut områder i arealdelen som det ikke lenger er behov for, eller som strider mot viktige nasjonale og regionale føringer slik som natur, klima, jordvern og samordnet bolig-, areal- og transport. Fortetting sentralt og transformasjon bør skje før nye utbyggingsområder tas i bruk. Andre tema i arealstrategien kan være fritidsbebyggelse, natur, friluftsliv, klimatilpasning, massehåndtering og næringsområder.

Landbruk

Landbruk er en viktig næring i Lund og det er derfor viktig at jordvern er på dagsorden ved vurdering av arealbruken i kommunen. Vi vil i denne anledning vise til det nasjonale jordvernmålet om at den årlige nedbyggingen skal være under 4000 dekar på landsbasis, som fører til en innskjerping på alle nivå. Utbyggingen av E39 vil beslaglegge en del dyrket- og dyrkbar jord, og kommunen må sikre kompensierende tiltak.

Vi opplever et betydelig press gjennom dispensasjonssaker fra Lund tilknyttet ønske om å etablere boligeiendommer i landbruksområdene, ofte i anledning fradeling av gardshus. Fylkesmannen mener at slike eiendomsetableringer over tid kan komme i konflikt med landbruksinteressene. Ved revisjon av kommuneplanen bør kommunen derfor diskutere om det istedenfor er mulig å finne egnet områder for LNF-spredd.

Vi vil ellers understreke landbruket sitt viktige rolle som verdiskaper i kommunen. NIBIO sin rapport om verdiskaping i landbruket fra 2019 viser at Lund har nesten 50 millioner kroner i årlig verdiskaping fra landbruket i kommunen. Dette er også forhold som må bli tatt i betraktning ved kommunens strategiske tilnærming til planbehovet i Lund, og ved rullering av kommunens landbruksplan i 2021.

Vi ønsker kommunen lykke til med viktige arbeidet og ser frem til kontakt videre i planprosessen.

Med hilsen

Lone Merethe Solheim
statsforvalter

May Britt Jensen
fylkesmiljøvernssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
Rogaland fylkeskommune Postboks 130 4001 Stavanger